

Дело C-572/21

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

16 септември 2021 г.

Запитваща юрисдикция:

Högsta domstolen (Швеция)

Дата на акта за преюдициално запитване:

14 септември 2021 г.

Жалбоподател:

СС

Ответник:

VO

C-572/21—1

ПРОТОКОЛ

[...]

[...]

14.9.2021 г.

[...]

СТРАНИ

Жалбоподател:

СС

[...]

Ответник:

VO

[...]

ПРЕДМЕТ

Упражняването на родителските права върху детето и т.н.

Обжалвано решение

Решение 2020-11-11 [...] на Hovrätten över Skåne och Blekinge (Апелативен съд със седалище в Малмьо, Швеция)

Högsta domstolen (Върховен съд, Швеция), който приканва страните да представят становищата си по предварително формулирания въпрос, постановява следното

Решение

Högsta domstolen (Върховен съд) решава да отправи до Съда на Европейския съюз преюдициалното запитване, съдържащо се в приложение А към настоящия протокол.

Спира производството до постановяване на решението на Съда.

[...]

ПРИЛОЖЕНИЕ А

ПРОТОКОЛ

[...]

ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ

Контекст

- 1 СС и VO имат син М., роден през 2011 г. От раждането на М. родителските права по отношение на него са дадени за упражняване само на СС. М. пребивава в Швеция до октомври 2019 г., когато започва да посещава интернат в Русия.
- 2 На 13 декември 2019 г. VO предявява иск срещу СС. Той иска по-конкретно упражняването на родителските права по отношение на М. да бъде предоставено само на него. При условията на евентуалност VO иска да бъде постановено съвместно упражняване от него и СС на родителските права по отношение на М., както и обичайното местопребиваване на сина му да бъде определено при него. Тези искания са направени и в производство по привременни мерки.

- 3 СС възразява срещу тези искания. От своя страна тя предявява главно искане да продължи да упражнява сама родителските права върху М. и, при условията на евентуалност, искане за съвместно упражняване с VO на родителските права върху сина им. Тези искания също са направени и в производството по временни мерки.
- 4 Освен това СС иска от Tingsrätt (първоинстанционен съд) да отхвърли като недопустим иска на VO в частта му относно правото на упражняване на родителските права и относно пребиваването. В подкрепа на възражението си за недопустимост тя поддържа, че обичайното местопребиваване на М. е в Русия, поради което шведските съдилища не са компетентни да се произнесат по въпросите относно родителската отговорност по отношение на М. Според СС М. се е преместил в Русия през октомври 2019 г., откогато обичайното му местопребиваване е там. При всички положения според СС М. впоследствие е придобил обичайно местопребиваване в Русия.
- 5 VO оспорва направеното от СС възражение за недопустимост. Той изтъква, че обичайното местопребиваване на М. винаги е било в Швеция и че във всички случаи обичайното му местопребиваване е било в Швеция към момента на предявяване на иска.

Разглеждане на компетентността от Tingsrätt (първоинстанционен съд) и Hovrätten (Апелативен съд)

- 6 Първоначално Tingsrätt (първоинстанционен съд) се произнася по въпроса дали компетентността трябва да се преценява с оглед на Регламент „Брюксел II“¹ или на Хагската конвенция от 1996 г.².
- 7 Tingsrätt (първоинстанционен съд) констатира, че съгласно член 61 от Регламент „Брюксел II“ последният има предимство пред Конвенцията, когато обичайното местопребиваване на детето е в една от държавите — членки на Европейския съюз. Според тази юрисдикция за прилагането на тази разпоредба следва да се вземе предвид обичайното местопребиваване на детето към момента на предявяването на иска.
- 8 Изхождайки от тази предпоставка и като приема, че М. не е преместил обичайното си местопребиваване в Русия към момента на предявяване на иска, Tingsrätt (първоинстанционен съд) приема, че въпросът за компетентността трябва да се разгледа с оглед на Регламент „Брюксел II“ и

¹ Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Регламент „Брюксел II“).

² Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, сключена в Хага на 19 октомври 1996 г.

че член 8, параграф 1 от този регламент предоставя компетентност на шведските съдилища да разгледат този спор. Поради това повдигнато от СС възражение за недопустимост е отхвърлено.

- 9 Hovrätten (апелативен съд) потвърждава решението на Tingsrätt (първоинстанционен съд), според което шведските съдилища са компетентни по силата на член 8, параграф 1 от Регламент „Брюксел II“.

Разглеждане на молбите за постановяване на привременни мерки от Tingsrätt (първоинстанционен съд) и Hovrätten (апелативен съд)

- 10 Tingsrätt (първоинстанционен съд) постановява като привременна мярка VO да упражнява еднолично родителските права по отношение на М. Hovrätten (апелативен съд) отменя това решение. Вследствие на това СС продължава да упражнява еднолично родителските права по отношение на М. Делото е висящо пред Tingsrätt.

Производството пред Högsta domstolen (Върховен съд)

- 11 СС иска от Högsta domstolen да допусне обжалването и да отхвърли като недопустим иска на VO за упражняване на родителските права и за пребиваването. Според СС компетентността трябва да се разглежда в светлината на Хагската конвенция, така че шведските юрисдикции не са компетентни да разгледат спора. Тя посочва, че е сезирала руски съд, който на 20 ноември 2020 г. е приел, че е компетентен по всички въпроси, свързани с родителската отговорност по отношение на М.
- 12 СС иска от Högsta domstolen (Върховен съд) да сезира Съда на Европейския съюз с преюдициално запитване относно тълкуването на член 61 от Регламент „Брюксел II“.
- 13 VO поддържа становището си по въпроса за обичайното местопребиваване и изтъква, че е от първостепенно значение висящото производство във връзка с правото на упражняване на родителските права да приключи бързо.
- 14 Högsta domstolen (Върховен съд) все още не се е произнесъл по въпроса дали обжалването следва да бъде допуснато в настоящото производство.

Правна уредба

Регламент „Брюксел II“

- 15 По силата на член 8, параграф 1 от Регламент „Брюксел II“ съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран. По силата на член 16 съдът обикновено се счита за сезиран към момента на подаване на исковата молба в съда.

- 16 За прилагането на член 8, параграф 1 се прилага принципът на *perpetuatio fori*. Това означава, че когато компетентният съд е сезиран, той запазва своята компетентност дори ако детето прехвърли обичайното си местопребиваване в друга държава членка в хода на производството. [...]
- 17 Връзката между Регламент „Брюксел II“ и Хагската конвенция се урежда от член 61 от посочения регламент. Този член предвижда, че Регламентът има предимство пред Конвенцията, по-специално когато засегнатото дете има обичайно местопребиваване на територията на държава членка.

Хагската конвенция

- 18 Съгласно член 5, параграф 1 от Хагската конвенция както съдебните, така и административните органи на договарящата държава, в която детето има обичайно местопребиваване, имат компетентност да вземат мерки за закрила на личността или имуществото на детето. Съгласно член 5, параграф 2 от Конвенцията по принцип в случай на промяна на обичайното местопребиваване на детето в друга договаряща държава, компетентност имат органите на държавата, в която е новото обичайно местопребиваване на детето.
- 19 За разлика от Регламент „Брюксел II“, принципът на *perpetuatio fori* не се прилага в рамките на изпълнението на Хагската конвенция. Така при промяна на обичайното местопребиваване на детето в нова държава, която е страна по Конвенцията, първата държава, която е страна по Конвенцията, вече не е компетентна. [...]

Необходимост от преюдициално запитване

- 20 Както *Tingsrätt* (първоинстанционен съд), така и *Hovrätten* (апелативен съд) приемат, че обичайното местопребиваване на М. към момента на сезиране на *Tingsrätt* е в Швеция и че вследствие на това шведските юрисдикции са компетентни да разгледат делото съгласно член 8, параграф 1 от Регламент „Брюксел II“. От тази дата насетне връзката на М. с Русия е засилена и руски съд е приел, че има компетентност да се произнесе по предявен пред него иск.
- 21 В този контекст би могло да е важно да се установи дали принципът на *perpetuatio fori* се прилага в конкретния случай. Фактът, че този принцип се прилага по отношение на другите държави членки, означава, че за компетентността на шведските съдилища е без значение, че в хода на производството детето променя обичайното си местопребиваване в друга страна от Европейския съюз (вж. т. 16 [по-горе]). Въпросът, който се поставя, е дали член 8, параграф 1 от Регламент „Брюксел II“ се прилага по един и същ начин в случай на промяна на обичайното местопребиваване на детето в хода на производството в трета държава, която е страна по Хагската конвенция.

- 22 Делото повдига и въпроси за тълкуването на член 61 от Регламент „Брюксел II“. Както вече беше посочено, тази разпоредба означава, че Регламент „Брюксел II“ има предимство пред Хагската конвенция, когато обичайното местопребиваване на детето е на територията на държава членка. Този член не уточнява обаче момента, който трябва да се вземе предвид при преценката на мястото на обичайно пребиваване на детето (вж. гореизложените съображения по съответния въпрос за целта на прилагане на член 8, параграф 1). Този член не посочва и дали е ограничен до отношенията между държавите членки или има по-широк обхват (вж. член 60 [от Регламент „Брюксел II“]).
- 23 Тези въпроси са разглеждани от националните юрисдикции на държавите членки. В едно свое решение френският Cour de cassation постановява, че френският съд вече няма компетентност, когато обичайното местопребиваване на децата, за които става въпрос по това дело, е било прехвърлено от Франция към Швейцария в хода на производството (вж. решение № 557 от 30 септември 2020 г., 19-14.761, Cour de cassation, première chambre civile (Касационен съд, първо гражданско отделение, FR:CCASS:2020:C100557). Германските съдилища са направили подобна преценка (вж. например Oberlandesgericht Francfort-sur-le-Main, 5 ноември 2019 г., 8 UF 152/19, DE:OLGHE:2019:1105.8UF152.19.00, Saarländisches Oberlandesgericht от 26 август 2015 г., 9 UF 59/15, DE:OLGSL:2015:0826:9UF59.15.0A Kammergericht Berlin, 2 март 2015 г., 3 UF 156/14 и Oberlandesgericht Karlsruhe, 12 ноември 2013 г., 5 UF 140/11).
- 24 В доктрината са представени различни схващания относно начина на тълкуване на член 8, параграф 1 и член 61 в това отношение. Някои автори поддържат, че принципът *perpetuatio fori* се прилага и в случаите на прехвърляне на обичайното местопребиваване към трета държава, която е страна по Хагската конвенция (вж. например Richard Blauwhoff и Lisette Frohn във „Vesna Lazić“ (éds), *Regulation Brussels II bis Guide for Application*, 2018 г., стр. 86, f, както и Thalia Kruger и Liselot Samyn, „Brussels II a: successes and suggested improvements“, *Journal of Private International Law*, 2016 г., стр. 153). Други автори считат, че Регламент „Брюксел II“ няма предимство пред Хагската конвенция, когато детето прехвърли обичайното си местопребиваване към трета държава, която е страна по конвенцията (вж. например, de Boer, T.M., « What we should not expect from a recast of the Brussels II bis regulation », *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2015 г., стр. 15 f., както и Ulrich Magnus и Peter Mankowski (éds) „European Commentaries on Private International Law“, volume IV, Brussels II bis Regulation, 2017 г., член 61, бележка 2).
- 25 При тези условия не може да се приеме за ясно или установено, че съд на държава членка запазва компетентността си по въпросите на родителската отговорност, когато след сезирането на съд на държава членка, но преди да бъде постановено решение по делото, обичайното местопребиваване на детето е преместено в трета държава, която е страна по Хагската конвенция.

Преюдициалното запитване

- 26 С преюдициалното си запитване Högsta domstolen (Върховен съд) иска от Съда да отговори на следния преюдициален въпрос:

Запазва ли юрисдикция на държава членка компетентността си на основание член 8, параграф 1 от Регламент „Брюксел II“, когато детето, за което се отнася производството, прехвърли в хода на същото обичайното си местопребиваване от държава членка в трета държава, която е страна по Хагската конвенция от 1996 г. (вж. член 61 от посочения регламент)?

Искането за произнасяне по реда на бързото производство

- 27 Настоящото производство се отнася до въпроси, свързани с правото на упражняване на родителските права и с пребиваването на момче, родено през 2011 г. Производството е образувано през декември 2019 г. От първостепенно значение е въпросът за компетентността да може да се реши в най-кратки срокове. Поради това Högsta domstolen (Върховен съд) иска преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на бързото производство (член 105 от Процедурния правилник).